

KILAVUZ

ÖĞRENCİLERİNİZİN VE ÇOCUKLARINIZIN OKULDA BAŞARILI OLMASINA YARDIMCI OLUN

Erken Dönemde Okula Devam Alışkanlıkları Kazandırma

KILAVUZ ÖĞRENCİLERİNİZİN VE ÇOCUKLARINIZIN OKULDA BAŞARILI OLMASINA
YARDIMCI OLUN © 2025 by Observatory SOS-Attendance is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.
To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Teknik komite

İtalya'dan Ortaklar

Dr. Concettina Caparello
Dr. Angelo Fumia
Prof Pina Filippello
Dr. Maria Imbesi
Dr. Carmelo Francesco Meduri
Prof Luana Sorrenti

İspanya'dan Ortaklar

Dr. Carolina Gonzálvez
Dr. María Vicent
Dr. Ricardo Sanmartín
Dr. Aitana Fernández-Sogorb
Dr. María del Pilar Aparicio-Flores
Dr. Nuria Antón Ros
Dr. Graciela Arráez Vera
Alba Lorenzo-Rumbo, PhD student
Ángel Amat, PhD student
Andrea Fuster, PhD student
María Pérez-Marco, PhD student

Türkiye'den Ortaklar

Dr. İsmail Seçer
Dr. Sümeyye Ulaş
Dr. Emrullah Ay
Dr. Eda Tatlı
Dr. Fatmanur Çimen
Dr. Caner Sunay
Burcu Bülbül

Portekiz'den Ortaklar

Dr. Diana Pereira
Dr. Eva Fernandes
Dr. Maria Assunção Flores

© Tüm hakları saklıdır. Kanunlarda belirtilen cezai yaptırımlar ve tazminat yükümlülükleri uyarınca, bu yayının tamamını veya bir kısmını herhangi bir araç ve sistemle, mekanik, elektronik, manyetik, elektro-optik, fotokopi, fotoğraf veya başka herhangi bir şekilde kaydetmek, çoğaltmak veya iletmek yasaktır.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

İÇİNDEKİLER

KILAVUZUN TANITIMI

1. Çevrimiçi Eğitim
2. Kılavuzun Amacı
3. Observatory SOS-Attendance (Okul Devamlılığı Bilimsel Gözlemevi)

KILAVUZ

1. Okul Devam Sorunlarının Bilinmesi
 - 1.1. Okul Devam Sorunları Nelerdir (ODS)?
 - 1.2. ODSler Kendini Nasıl Belli Eder?
 - 1.3. Okula Devamsızlığı Ne Zaman Bir Sorun Haline Gelir?
 - 1.4. Okula Devam Etmemenin Sonuçları ve Düzenli Devam Etmenin Faydaları Nelerdir
 - 1.5. Nedensel Bileşen Analizi
2. Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Devam Sorunlarının Azaltılması
 - 2.1. Duyguların Sözel Olarak İfade Edilmesi
 - 2.2. Bilişsel Bileşenler
3. İletişim Stratejilerini Teşvik Etme ve Okula Devamlılığı Artırma
 - 3.1. Ebeveynler ve Öğretmenler Arasında Etkili İletişim Tekniklerinin Kullanımını Teşvik Etme
 - 3.2. Uygulama Rehberi

SONUÇ

KAYNAKLAR

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

KILAVUZUN TANITIMI

1. Çevrimiçi eğitim

“ÖĞRENCİLERİNİZİN VE ÇOCUKLARINIZIN OKULDA BAŞARILI OLMASINA YARDIMCI OLUN: *Okula devam ile ilgili davranışı iyileştirmek*” eğitimi, velilere, öğretmenlere ve ilgili alanlardaki diğer uzmanlara yönelik çevrimiçi bir eğitim kaynağıdır. Bu eğitim sayesinde, katılımcılar okula devamsızlığı ve okul terkiyle ilgili sorunları önlemek ve yönetmek için temel araçlara ve bilgilere ulaşma imkânı elde edinecektir. Bu eğitim, velilerin, öğretmenlerin, ve uzmanların öğrencilerinin düzenli okul devam alışkanlıkları geliştirme ve devam sorunlarıyla ilgili risk davranışlarının üstesinden gelmelerinde destekleyebilecekleri beceri ve yeterliliklerini güçlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Yukarıdaki amaçlar kapsamında bu eğitim üç temel bölümden oluşmaktadır:

- 1. Okula devam sorunlarına ilişkin farkındalık.** Eğitimin bu bölümünde, okula devam sorunları ve sonuçları tanımlanmakta, risk tespit kriterleri belirlenmekte ve belirleyici faktörler analiz edilmektedir.
- 2. Okul devam sorunlarının ele alınması.** İkinci bölüm davranış, düşünce ve duyguları ele alarak bu sorunlarla başa çıkmaya yönelik araçlar sunmaktadır.
- 3. Okul devam sorunlarına yönelik iletişim ve müdahale stratejileri.** Eğitimin son bölümü, okul devam sorunları ortaya çıkması durumunda öğrencilerle kurulacak iletişim ve bu davranışlara müdahale stratejilerini ele almaktadır.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Tüm bölümlerde faydalı birtakım indirilebilir materyaller, pratik egzersizler, gerçek hayat senaryoları ve videolar bulunmaktadır. Her bölümde eğitim boyunca edinilen bilgileri ölçmek için bir son test de bulunmaktadır.

Ayrıca, bu eğitimi tamamlayan ve son testi başarıyla geçen katılımcılar, bu 20 saatlik eğitim kapsamında geliştirilmesi hedeflenen yeterlilikleri kazandıklarını belgeleyen ve Observatory SOS-Attendance tarafından verilen bir sertifika alacaklardır.

2. Kılavuzun Amacı

Bu kılavuz, Observatory SOS-Attendance (www.sosattendance.eu) tarafından geliştirilen eğitimle ilgili bir “kılavuzdur.” Bu nedenle bu kılavuz çevrimiçi eğitimi tamamlayan bir rehber niteliğindedir.

Bu kılavuzda, eğitimin teorik kısmına yer verilmiş ve eğitimde pratik olarak ele alınan farklı konular daha detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bu kılavuz pratik etkinlikleri veya indirilebilir belgeleri içermemekte, bu materyallere erişebilmek için çevrimiçi eğitimin tamamlanması gerekmektedir.

3. Observatory SOS-Attendance (Okul Devamlılığı Bilimsel Gözlemevi)

SOS-Attendance Observatory, Avrupa Komisyonu Erasmus+ Projesi kapsamında sağlanan finansman sayesinde oluşturulmuş bir gözlem evi görevi görmektedir. Bu proje, okul devam sorunları hakkında veri toplayan, bu verilere dayalı olarak raporlar üreten, araştırmalar geliştiren, eğitim faaliyetleri sunan ve okul devam sorunlarıyla erken okul terkine karşı farkındalık kampanyalarını teşvik eden bilimsel bir gözlemevi oluşturma amacıyla hayata geçirilmiştir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Avrupa’da okul devam sorunları yaşayan öğrenci oranı son dönemlerde endişe verici bir hal almıştır. Konuya dair kaliteli ve güvenilir bilgi eksikliğiyle de birleşince bu durum, Okul Devamlılığı Bilimsel Gözlemevi’nin (Scientific Observatory for School Attendance) kurulmasına ilham kaynağı olmuştur.

Araştırmanın amacı, eğitim hakkının güvence altına alınmasını daha iyi bir zemine oturarak kapsayıcı bir toplum inşa edebilmek hem ailelere hem de öğretmenlere yönelik eğitim faaliyetleri ve pedagojik kaynaklar sunmak ve devamsızlığın risk altındaki gruplar üzerindeki etkisini net bir şekilde ortaya koymaktır. Özellikle de daha az imkanlara sahip olan öğrencilere odaklanarak tüm öğrencilerin okula devamını etkileyen risk faktörlerinin belirlenmesi de hedeflenmektedir.

Projeyi hayata geçirmek ve yürütmek için çalışma beş ana iş paketine ayrılmıştır. İlk iş paketi, projenin yönetimi ve koordinasyonuna odaklanırken; ikinci iş paketi, gözlemevinin tasarımı, oluşturulması ve geliştirilmesine, bu kapsamda web sitesinin oluşturulmasına (www.sosattendance.eu) yöneliktir. Üçüncü iş paketi, sorunun değerlendirilmesi ve analizini; dördüncü iş paketi, ailelere ve eğitimcilere yönelik ücretsiz çevrimiçi eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır. Beşinci iş paketi ise bulguların yaygınlaştırılması ve farkındalık artırıcı kampanyaların geliştirilmesine ayrılmıştır. Bu nedenle, eğitim ve bu kılavuz, eğitim faaliyetleri kapsamında olduğundan dördüncü iş paketinde yer almaktadır.

Sonuç olarak, bu projenin topluma, eğitim yöneticilerine ve bilim camiasına Avrupa’daki devamsızlık sorunlarıyla ilgili bir gözlemevi sunması beklenmektedir. Bu gözlemevi, veri

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

kaynağı ve okul devam problemlerine yönelik etkili önleme ve müdahale yöntemleri konusunda bir referans noktası işlevi görecektir.

Benzer şekilde, SOS-Attendance Gözlemevi, okul devamlılık sorunlarının risk göstergeleri hakkında bilgi sağlamak, bu sorunları önlemek veya çözmek için eylem planları önermek, ağ oluşturmayı teşvik etmek, eğitimler tasarlamak ve düzenli okul devamlılığına katkıda bulunmayı da amaçlamaktadır.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. Okul Devam Sorunlarının Bilinmesi.

1.1. Okul Devam Sorunları (ODS) Nelerdir?

Son yıllarda, okul devam sorunları yaşayan öğrencilerin yüksek oranları ve bu oranların düşürülmesi Avrupa’da siyasetin ve eğitim kurumlarının odak noktası haline gelmiştir. Düzenli okula devam edilmesi ve lise veya dengi bir eğitim kurumunu tamamlanması çocukların ve ergenlerin gelişimi için gerekli temel yeterlilikler olarak kabul edilmektedir (Kearney ve ark., 2019).

Bununla birlikte öğrencilerin yaklaşık %28’inin okul hayatlarının herhangi bir noktasında bir tür kaygı temelli ya da kaygı temelli olmayan okul reddi davranışı sergilediği tahmin edilmektedir (Sibeoni ve ark., 2016).

Okul reddi konusunda terimsel anlamda bir fikir birliği bulunmamaktadır. Genel anlamda, okula devam bir öğrencinin bir tam okul günü sınıfta fiziksel olarak bulunması anlamına gelirken, okuldan kaçma (truancy) ise bir öğrencinin okula tamamen devamsızlık yapması veya terk etmesi anlamına gelmektedir (Kearney, 2019). Devamsızlık, devamsızlık için meşru bir neden olup olmadığına bağlı olarak mazeretli veya mazeretsiz olarak ikiye ayrılabilir.

Öte yandan, okula devam sorunları (ODS’ler), öğrencilerin okula düzenli olarak devam etmelerini engelleyen ve çok çeşitli bireysel ve bağlamsal faktörleri içerebilen çeşitli zorlukları ifade etmektedir (Kearney, 2016). Bunlar arasında aşağıdaki gibi bir ayırım yapılabilir:

- **Kronik Devamsızlık:** bir öğrencinin okul takviminin önemli bir kısmını, genellikle okul günlerinin %10'unu veya daha fazlasını kaçırmaması durumunda ortaya çıkar.
- **Mazeretsiz devamsızlık:** ebeveynlerin veya vasilerin gerekçesi veya izni olmadan yapılan devamsızlıkları ifade eder.
- **Okul reddi:** öğrencinin yaygın anksiyete, sosyal kaygı veya ayrılık kaygısı, depresyon, keder, üzüntü, endişe vb. gibi duygusal sorunlar nedeniyle okula gitmeyi reddetmesi veya isteksiz olması durumunda ortaya çıkar.

Okul reddi, genellikle kaygı, duygusal problemler veya depresyon gibi içselleştirilmiş zorluklarla ilişkilendirilen bir tür okul devamlılık sorunudur. Buna karşılık, okuldan kaçma (truancy), davranışsal veya otoriteyle ilgili sorunlar gibi dışsallaştırılmış sorunlarla ilişkilidir (Dembo ve ark., 2016). Ayrıca, ebeveynler/veliler kendi çocuklarının okuldan kaçma davranışlarından ziyade okulu reddi davranışlarından haberdardır (Bobakova ve ark., 2015). Okul reddi genellikle ilköğretim veya ortaokulun ilk yıllarında daha sık görülürken okul devamsızlığı ise üst sınıflarda ortaya çıkma eğilimindedir (Melvin ve ark., 2017; Pengpid ve Peltzer, 2017).

ODS, bir veya daha fazla gün tamamen okula gitmeme, kısmi devamsızlıklar (örneğin, dersleri veya okul gününün belirli bir kısmını kaçırmama), okula geç kalma, okula gitmemek için sabahları sergilenen uygunsuz davranışlar ve/veya ciddi zihinsel veya fiziksel sağlık sorunları ile düzenli okul devamını engelleyen yapısal ve eylemsel bariyerleri içermekte (Kearney ve ark., 2023) ve bu sorunlar da erken okul terkine neden olabilmektedir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Yapılan farklı çalışmalar, okula devamın genellikle öğrencilerin faydasına olduğunu göstermekte buna karşın ODS'leri ise genellikle öğrencilerin kritik işlev alanlarındaki (örn; akademik, sosyo-duygusal, ruh sağlığı, fiziksel sağlık, aile) kötüye gitmeyle ilişkilendirilmektedir (Ansari ve Pianta, 2019). Benzer şekilde, okulu tamamlamak da yetişkinlikte daha fazla fırsat ve daha yüksek kazanç potansiyeli gibi uzun vadeli faydalarla bağlantılıken (Lara ve ark., 2018) erken okul terki ise daha büyük ekonomik sorunlarla, sağlık sorunlarıyla, kişilerarası problemlerle, mesleki sorunlar ve akıl sağlığı sorunlarıyla ilişkilendirilmektedir (Ansari ve ark., 2020; Lansford ve ark., 2016; Rocque ve ark., 2017; Rumberger, 2020).

Dolayısıyla, okula devam sorunları giderilirse, tüm öğrencilerin yetişkinlikte başarılı olmaları konusunda eşit fırsata sahip olması sağlanmış olur.

1.2. ODS'ler Kendini Nasıl Belli Eder?

ODS'lere ilişkin ilk belirtiler aşağıdaki gibi çeşitli ortamlarda kendini gösterebilir:

Okul: Sık ve açıklanamayan devamsızlıklar, belirli bir düzeni takip eden devamsızlıklar (örneğin, haftanın belirli günlerinde veya sınav zamanlarında yapılan devamsızlık), tekrarlayan sağlık sorunları (öğrenciyi okuldan alması için ebeveynlere yapılan birden fazla arama).

Ev: Okula gitme konusunda itirazlar, anksiyete veya fiziksel semptomlar, akademik performansta düşüş, ev ödevlerini veya okul projelerini tamamlamada yaşanan zorluklar.

Sosyal etkileşim: Akranlarla iletişim eksikliği veya olumsuz etkileşimler (alay edilme veya dışlanma deneyimi); öğretmenlerle olumsuz etkileşimler (küçümsendiğini hissetme veya yetersiz görünme korkusuyla soru sormaktan korkma).

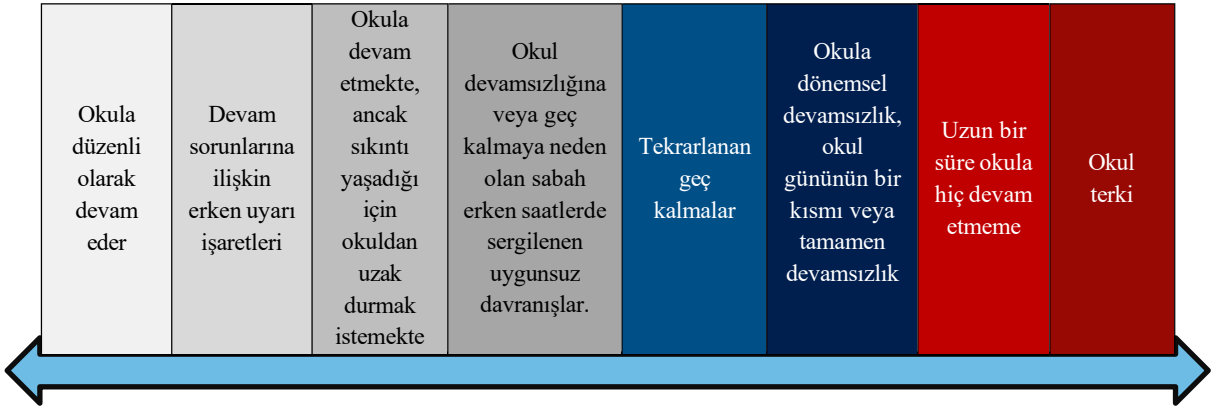

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1.3. Okula Devamsızlığı Ne Zaman Bir Sorun Haline Gelir?

Bir öğrencinin Okul Devam Sorunlarını (ODS) ele almanın veya analiz etmenin yollarından biri, boyutsal yaklaşımdır. Bu yaklaşım, okula devamı ve buna bağlı çeşitli sorunları bir spektrum üzerinde incelemeyi içermektedir toplam katılımdan toplam devamsızlığa kadar değişen bir yelpazede yer almaktadır (Kearney ve ark., 2019):

Okula devam, spektrumun en solunda yer alır ve ileride devamsızlığa yol açabilecek erken uyarı işaretlerini içerebilir. Bu işaretler arasında sınıftan sık sık çıkma veya aile ile konuşma talepleri, bir sınıftan diğerine geçişte ya da okulun belirli alanlarına gitmede yaşanan zorluklar, notlarda, ödev teslimlerinde veya davranışlarda ani değişiklikler gibi durumlar bulunur (Kearney ve Graczyk, 2014).

Spektrumun merkezi, okula devamın bazı devamsızlık türleriyle birleştiği durumları temsil eder. Bu tür devamsızlıklar arasında okula geç kalma, gün içerisindeki bazı derslere katılmama, dönemsel devamsızlıklar veya okuldan erken ayrılma gibi durumlar yer alır (Boylan ve Rezulli, 2017).

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Spektrumun en sağı ise, uzun bir süre boyunca tamamen okula gitmeme şeklinde ortaya çıkan devamsızlık ya da okul terki durumunu temsil eder.

Sayısal bir düzeyde devamsızlık, öğrencinin bir önceki akademik yılda sahip olduğu devamsızlık günlerinin sayısı üzerinden analiz edilebilir. Bu bağlamda, 17 gün veya daha az yapılan devamsızlık endişe verici bir durum olarak değerlendirilmezken, 18 ila 29 gün arası devamsızlık bir uyarı işareti olarak kabul edilmelidir. 30 günden fazla devamsızlık ise kronik devamsızlık olarak değerlendirilir ve bu durum, devamsızlık protokolünün devreye alınmasını ve gerekirse okulun rehberlik servisine ya da bölgedeki veya ildeki destek departmanlarına yönlendirme yapılmasını gerektirir.

1.4. Okula Devam Etmemenin Sonuçları ve Düzenli Devam Etmenin Faydaları Nelerdir?

Aşağıdaki tablo, okula devam etmemenin sonuçlarını ve okula düzenli devam etmenin faydalarını akademik, sosyal ve kişisel olmak üzere üç ana başlıkta özetlemektedir.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

	OKULA DEVAM ETMEMENİN SONUÇLARI	OKULA DÜZENLİ DEVAM ETMENİN FAYDALARI
AKADEMİK	Temel becerilerden yoksun kalma: Öğrenciler, günlük yaşam için hayati öneme sahip temel okuryazarlık ve sayısal becerileri edinme fırsatını kaçırmalarıdır. Kısıtlı bilgi birikimi: Okula devam edilmediğinde, bilim, tarih ve coğrafya gibi konularda bilgi eksikliği yaşanabilir. Daha düşük eğitim düzeyi: Devamsızlık genellikle daha düşük düzeyde bir örgün eğitimle sonuçlanır ve bu durum yükseköğrenim fırsatlarının sınırlandırılmasına sebep olur.	Temel becerilerin kazanılması: Okula düzenli devam, öğrencilerin temel düzeyde okuma ve matematik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bilginin artması: Okula düzenli devam, çeşitli alanlarda bilgi edinmeyi sağlar ve çok yönlü bir eğitim sürecine katkı sağlar. Eğitim düzeyinin yükselmesi: Okula düzenli devam, daha üst düzey örgün eğitimle ilişkilendirilir; bu da daha ileri düzeyde eğitime erişimi kolaylaştırır ve kariyer olanaklarını artırır.
SOSYAL	Sınırlı sosyalleşme: Okul, sosyal becerilerin geliştirilmesi ve ilişkilerin kurulması için yapılandırılmış bir ortam sunar. Bu beceriler, okula devamin azalmasından etkilenebilir. Sosyal soyutlanma: Okuldan uzak kalmak, topluluk içinde aidiyet duygusu hissetmeyi zorlaştırarak soyutlanma riskini artırır. Davranışsal sorunların ortaya çıkma riski: Okulun sağladığı yapıdan yoksun	Gelişmiş sosyalleşme: Okul, sosyal etkileşimleri teşvik eden ve anlamlı ilişkiler kurulmasını sağlayan yapılandırılmış bir ortam sunar. Topluluk bağlarının güçlenmesi: Okula düzenli devam, aidiyet duygusunun ve akranlarla kurulan bağlantının artmasını sağlar. Davranış sorunları riskinde azalma: Okulun sağladığı yapı ve rehberlik,

	kalmak, suç eğilimleri ve madde kullanımı gibi davranışsal sorunların ortaya çıkma riskini artırır.	davranışsal sorunların ortaya çıkma olasılığını azaltır.
KİŞİSEL	Düşük özsaygı: Düzensiz okul devamı, eğitimdeki ilerlemeyi olumsuz etkileyerek özgüveni ve özsaygıyı azaltır. Kötüye giden ruh sağlığı: Okul gitmemek, stresi artırabilir ve sosyal soyutlanma hissine yol açabilir. Amaç ve gaye eksikliği: Eğitim, rehberlik ve bir amaç duygusu sağlar; bu olmadan anlamlı hedefler belirlemek zordur.	Artan özsaygı: Okula düzenli devam, eğitimde başarıyı artırır, kendine güven ve olumlu bir benlik imajı oluşturur. İyi ruh sağlığı: Okula sürekli devam, stres ve sosyal soyutlanmanın azalmasını sağlar. Amaç ve gaye duygusu: Eğitim, anlamlı amaçlar ve hedefler belirlemeye yardımcı olur.

1.5. Nedensel Bileşen Analizi

Aşağıda, okul devam sorunlarının gelişimi ve devamıyla ilişkili farklı faktörler açıklanmıştır. İlk olarak, öğrenciyle yakın bağlamda olan (aile, okul ve toplum) bağlamsal faktörler ele alınacaktır. Ardından, öğrencinin duygusal, kişisel, bilişsel, inanç ve eğitim kaynakları gibi bireysel faktörler irdelenmiştir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1.5.1. Bağlamsal Faktörler:

Aile Bileşenleri:

- Ebeveyn katılımı: Ebeveynlerin çocuklarının eğitime ne derece dahil olduklarını ifade eder. Okul ve/veya veli toplantılarına katılım ya da verilen ödevlere destek şeklinde kendini gösterebilir.
- Sosyoekonomik durum: Dar gelirli aileler ulaşım eksikliği, çocukların çalışması veya diğer aile üyelerine bakması gerekliliği ya da güvencesiz konut koşulları gibi zorluklarla karşı karşıya kalabilir.
- Aile dinamikleri: Aile içi çatışmalar, ev içi şiddet, ebeveyn desteği veya gözetiminin eksikliği ve boşanma veya yas gibi büyük ailevi değişiklikler, devamsızlık üzerinde etkili olabilir.
- Ebeveynlerin eğitim durumu: Düşük eğitim seviyesine sahip ebeveynler, çocuklarının öğrenimini desteklemede zorluk yaşayabilir ya da eğitime değer vermeyebilirler.

Okul Bileşenleri: Okul ortamının, okula devam ve başarı üzerinde etkili olan unsurlarıdır. Bu unsurlar arasında okul iklimi, öğretmen desteği ve kaynakların erişilebilirliği gibi faktörler yer alır.

- Okul İklimi: Olumsuz bir okul iklimi, zorbalık ve öğretmenler ya da akranlarla ilişkilerde çatışma.
- Öğretim Yöntemleri: Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olmayan ya da ilgi çekici olmayan öğretim yöntemleri, öğrencilerin ilgisinin azalmasına neden olabilir.
- Akademik Beklentiler: Öğretmenlerin çok yüksek ya da çok düşük beklentilere sahip olması, öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını olumsuz etkileyebilir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- d. Okul Politikası: Katı okula devam kuralları veya erken müdahale programlarının eksikliği.

Ebeveyn-Okul İletişimi: Öğrenciler, ebeveynler ve öğretmenlerle öğrenci performansı ve akademik beklentiler konusundaki iletişimin etkililiği.

Toplumsal Faktörler:

- a. Mahalle Ortamı: Yüksek suç oranına sahip, toplumsal kaynakların ya da altyapının yetersiz olduğu yerlerde yaşamak eğitim fırsatlarına erişimi ve güvenliği etkileyebilir.
- b. Destek Ağları: Toplumsal Risk altındaki gençler için okul sonrası etkinlikler, danışmanlık veya programlar gibi topluluk ağlarının veya destek hizmetlerinin olmaması olumsuz bir etki yaratabilir.

1.5.2. Bireysel Faktörler:

1. **Olayların Yorumu ve Kontrol Odağı**: Öğrencilerin farklı durumları nasıl yorumladıkları davranışlarını etkileyebilir.

Kontrol Odağı (Locus of Control): Bir kişinin, hayatını etkileyen olayları ne ölçüde kontrol edebileceğine dair algısını tanımlar. Bu, bireyin yaşamındaki olaylar üzerinde etkisi olduğunu ne kadar hissettiğini ifade eder.

Dışsal Kontrol Odağına Sahip Bir Kişi, hayatındaki olayların kendi kontrolü dışında olduğunu hisseder. Bu kişiler şans, kader veya başkalarının eylemleri gibi dışsal

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

faktörlerin yaşamlarında daha etkili olduğuna inanırlar. Bu durum, çaresizlik veya kabullenmişlik duygusuna yol açabilir.

Dışsal kontrol odağına sahip öğrenciler, akademik performanslarının kendi kontrollerinde olmadığını düşünürler. Aldıkları zayıf notları, "bir öğretmenle şansızlık yaşamak" gibi faktörlere bağlayabilir ya da "okulun anlamsız olduğunu, çünkü hayatlarını değiştirmeyeceğini" düşünebilirler. Bu algı, okula düzenli devam etme motivasyonlarını azaltabilir.

Ayrıca, şiddet veya yoksulluk gibi zorlayıcı çevresel durumlarla karşılaştıklarında, öğrenilmiş çaresizlik duygusu geliştirebilirler. Bu da içinde bulundukları durumu değiştirmek için hiçbir şey yapamayacakları fikrini pekiştirebilir.

Buna karşın, İçsel Kontrol Odaklı Kişiler, geleceklerini ve tepkilerini kendilerinin belirleyebileceğine inanırlar. Kendi çabalarının ve kararlarının sonucu belirlediğine inanırlar. Bu nedenle, çevrelerini etkileme yeteneklerine sahip olduklarını hisseder ve eylemlerinin sorumluluğunu alırlar.

İçsel Kontrol Odaklı Öğrenciler, akademik zorluklarla karşılaştıklarında daha dayanıklı olma eğilimindedirler. Çünkü çaba ve kararlılıkla performanslarını geliştirebileceklerine inanırlar. Bu inanç, onları sorunlarla karşılaştıklarında çözüm aramaya daha yatkın hale getirir; örneğin, bir konuyu anlamadıklarında yardım istemek veya zamanlarını yönetmenin yollarını bulmak gibi.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Bununla birlikte, son derece stresli bir ortamda veya ağır bağlamsal faktörler söz konusu olduğunda içsel kontrol odağı, öğrencinin bir şeyleri değiştirmesi gerektiğini hissedip bunu başaramadığında aşırı bir duygusal yük oluşturabilir. Bu nedenle, dengeli bir kontrol odağı geliştirilmesi teşvik edilmelidir.

2. Çaba ve Sonuç Arasındaki İlişkiyi Anlama Güçlüğü. Uzun vadede, akademik çabaları ile okul başarıları arasındaki bağlantıyı anlamakta zorlanan öğrenciler, akademik becerileri konusunda bir etkisizlik algısı geliştirebilir ve okulun artan talepleri karşısında motivasyonlarını kaybedebilirler. Bu öğrenciler, okulun bir gelişim alanı olmaktan çıkıp bir hayal kırıklığı kaynağına dönüşmesi nedeniyle devamsızlık davranışları geliştirebilirler. Öğretmenler ve ebeveynler, büyüme zihniyetini teşvik ederek, elde edilen ilerlemeyi değerlendirerek ve bireysel çabanın sonuçlar üzerindeki etkisini vurgulayarak müdahale edebilirler.

3. Duygusal Faktörler: Kaygı, korku veya stres gibi olumsuz duygular, öğrencinin okulu reddetmesine veya okula gitmekten kaçınmasına neden olabilir. Bu durum, tekrarlayan devamsızlıklara ya da okul gününün belirli bölümlerinden uzak durmaya yol açabilir. Olumsuz duygular, öğrencinin motivasyonunu düşürerek aktif katılımını zorlaştırmaktadır.

Okul kaygısı, öğrencilerde olumsuz duygusallığın başlıca nedenlerinden biridir. Bu durum, akademik baskı, başarısızlık korkusu, aşırı beklentiler veya akranlar ve öğretmenlerle etkileşim sırasında yaşanan sosyal kaygıdan kaynaklanabilir. Sosyal kaygı yaşayan öğrenciler, odaklanmakta, aktif katılımında bulunmakta zorlanabilir ve aşırı durumlarda okulu tamamen reddedebilirler.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

4. **Özsaygı ve Öz-Yeterlik:** Öğrencilere yönelik spesifik ve olumlu geri bildirim sağlamak, onların güçlü yönlerini görmelerine ve özgüvenlerini artırmalarına yardımcı olur. Küçük bile olsa çabayı övmek, öğrencilerin motivasyonlarını ve gayretlerini sürdürmelerine destek olabilir. Bu amaçla, görevleri daha küçük ve yönetilebilir hedeflere bölmek, öğrencilerin kendilerini daha yetkin hissetmelerine ve bunaltıcı bir durumdan kaçınmalarına yardımcı olur. Küçük hedeflere ulaşmak, özgüveni ve motivasyonu artırır.

Aynı şekilde, bir eğitim danışmanı/koçu veya özel öğretmen gibi dış destekler, öğrencilere özgüvenlerini artırmak ve zorluklarla etkili bir şekilde başa çıkmak için kişiselleştirilmiş stratejiler sağlayabilir.

5. **Okulun Gelecek İçin Bir Anlam İfade Etmemesi:** Öğrendikleri ile kişisel hedefleri arasında bağ kuramayan öğrenciler, eğitimi hayatları, ilgi alanları veya gelecek planları açısından önemsiz olarak algılayabilirler.
6. **Okula Aşırı Önem Verme:** Bazı öğrenciler her bir ödev, sınav veya notu gelecekteki başarıları için kritik görerek aşırı önem yükleyebilirler. Bu gerçeklik algısı, en küçük hataların bile ciddi sonuçlara yol açacağına inanarak yoğun strese, sürekli kaygı hissine ve başarısızlık korkusuna neden olabilir.
7. **Gelişimsel Problemler:** Disleksi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) veya diğer öğrenme güçlükleri gibi problemler, öğrencilerde hayal kırıklığı ve çaresizlik duygularına yol açabilir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

8. **Ergenlik Dönemi:** Hormonal değişimler, kimlik arayışı ve akran etkisi, ortaokul ve lise çağındaki gençlerde dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir.
9. **Fiziksel Sağlık Sorunları:** Kronik hastalıklar, engelli olma veya fiziksel kısıtlamalar, öğrencinin okula devamını etkileyebilir.
10. **Madde Kullanımı.** Madde kullanımı, bilişsel yetileri zayıflatabilir ve okul motivasyonunu azaltarak düzenli bir okul rutinini sürdürmeyi ve akademik talepleri yönetmeyi zorlaştırabilir. Ayrıca, devamsızlık da madde kullanımını teşvik edebilir ve yapılandırılmış ve denetlenen bir ortamın eksikliği riskli davranışlara yol açabilecek bir kısır döngüye neden olabilir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Çevrimiçi Eğitimde Bizi Neler Bekliyor?

- Okul devamsızlığı riski taşıyan öğrencileri belirlemek için bir **kontrol listesi**. Bu araç, daha iyi devamı ve akademik başarıyı teşvik etmek için erken gözlem ve müdahaleyi desteklemektedir. Her bir durumu aşırı, çok yüksek, yüksek, orta veya düşük risk olarak sınıflandırmak için kullanılabilir.
- Riskin nasıl analiz edileceği, hangi durumlarda hemen müdahale edilmesi gerektiği, sürecin nasıl izleneceği ve ihtiyaç duyulursa öğrencinin rehberlik servisine veya ruh sağlığı hizmetlerine yönlendirilmesi gerektiği açıklanmaktadır.
- İlgili bölüme ait **açıklayıcı videolar**.
- Devamsızlığın ne zaman sorun haline geldiğini **özetleyen bilgilendirici** bir infografik (trafik ışığı sistemi).
- Devamsızlığın farklı nedensel faktörlerini yansıtan **durum örnekleri**.
- Öğrenmeyi pekiştiren ve derinlemesine düşünmeyi teşvik eden **pratik etkinlikler**.
- Öğrencileri süreçte desteklemeye yönelik **iletişim stratejileri**.
- Öğrenilenleri test etmek için **son test**.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

2. Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Devam Sorunlarının Azaltılması

Aşağıdaki bölümlerde, okul devam sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma yöntemleri ele alınacaktır. Özellikle, duyuşsal ve bilişsel yönler arasında bir ayırım yapılacaktır.

2.1. Duyguların Sözel Olarak İfade Edilmesi

- *Duyguları tanımak, ifade etmek ve artan bir sırayla değerlendirmek büyük önem taşır.*

Duyguların sözel olarak ifade edilmesini artırmak kritik bir öneme sahiptir. Öğrencilerin hem basit hem de karmaşık görevlerle nasıl başa çıktıklarını anlamak, gelişim ve dayanıklılıkları açısından kilit bir faktör olabilir. Zorluklara nasıl tepki verdikleri, engelleri nasıl aştıkları ve azimlerini nasıl korudukları, genellikle uzun vadeli başarılarını belirler.

Başarılı insanlar, dikkatlerini yönlendirme, sürdürme ve gerektiğinde yeniden odaklama konusunda güçlü öz düzenleme becerilerine sahiptir. Bu beceriler, düşüncelerini, davranışlarını ve duygularını izlemelerine ve yönetmelerine olanak tanır. “Yürütücü işlevler” olarak adlandırılan bu beceriler, doğuştan gelen değil sonradan öğrenilen becerilerdir ve özellikle zorlu durumlarda hayati rol oynarlar. Duyguları izlemeyi ve yönetmeyi öğrenmek, öğrencilerin güçlü duygularını tanımlarına ve kendilerini sakinleştirmek için stratejiler kullanmalarına olanak tanır. Bu da yürütücü becerilerini etkin bir şekilde kullanmalarını sağlar.

Duygusal düzen, bir kişinin belirli bir hedefe ulaşmak için duygusal tepkilerini izleme, değerlendirme ve değiştirme yeteneğini ifade eder (Bettis ve ark., 2022). Araştırmalar, güçlü öz-düzenleme becerilerine sahip öğrencilerin daha yüksek akademik başarı elde ettiklerini ve dürtüsel ya da agresif davranma olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Bu öğrenciler, yoğun duygular yaşadıklarında kendilerini daha az izole etme eğiliminde bulunur

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ve daha iyi sosyal beceriler geliştirirler. Öte yandan, zayıf öz-düzenleme becerilerine sahip öğrenciler duygusal ve davranışsal sorunlar yaşayabilir. Bu durum akademik başarılarını olumsuz etkiler ve okuldan uzaklaştırılma olasılıklarını artırır.

ODS yaşayan gençlerin, daha az sağlıklı duygusal düzenleme stratejileri sergiledikleri belirlenmiştir. Bu durum, bilişsel yeniden değerlendirme stratejilerinin daha az kullanılması ve duyguların bastırılmasının daha fazla tercih edilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır (Hughes ve ark., 2010, 2022). Ayrıca bu gençler, kaygı ve depresif semptomlar sergileme eğilimindedirler (Carpentieri ve ark., 2022; de Groot ve ark., 2023; Filippello ve ark., 2018).

Duyguları Tanımak, öğrencinin durumu nasıl algıladığını yorumlamayı gerektirir. Bu nedenle, öğrencinin deneyimlediği spesifik duyguyu belirlemek önemlidir. Özellikle korku gibi duyguların tespit edilmesi ve tanınması, öğrenciler açısından hayati bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda, öğrenciler hem akademik hem de duygusal zorluklarla karşı karşıya kalır ve korku, zor bir sınav, bir sunum veya yeni bir şey deneme gibi durumlarda doğal bir tepki olarak ortaya çıkar. Bu nedenle, öğrencilerin korkularını aşağıdaki temel alanlarla ilişkilendirerek anlamak önemlidir:

1. **Akademik Performans:** Notlar, sınavlar ve genel olarak akademik başarıyla ilgili korkular.
2. **Akran İlişkileri:** Sosyal etkileşimde bulunma, kabul görme veya zorbalığa uğrama korkusu.
3. **Öğretmenlerle İlişkiler:** Beklentileri karşılayamama, yardım isteme veya öğretmenlerle etkili bir şekilde iletişim kuramama korkusu.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- 4. Ebeveyn Beklentileri:** Aile baskısı, ebeveynleri hayal kırıklığına uğratma veya onların beklentilerini karşılayamama korkusu.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

DUYGULARIN SÖZEL OLARAK İFADE EDİLMESİNİ TEŞVİK EDECEK TEKNİKLERİ:

- **Kendi Kendine Oluşan Düşünceleri Belirleme Egzersizleri:** Bu tür düşünceleri tanımlamak için öğrencilerle birlikte yapabileceğimiz çeşitli egzersizler veya dinamikler bulunmaktadır:
 - Öğrencilerden, kendilerine stres veren durumları ve bu durumlarda ortaya çıkan otomatik düşünceleri yazdıkları bir düşünce günlüğü oluşturmalarını isteyin. Daha sonra, bu düşünceleri bilişsel çarpıtma türlerine (örneğin, felaketleştirme veya etiketleme) göre sınıflandırmaları konusunda onlarla çalışabilirsiniz.
 - Yönlendirilmiş sorularla çarpıtmalara meydan okuma: Öğrencilere, taraflı düşüncelerini sorgulama becerisi kazandırmak için şu tür sorularla rehberlik edin: "Bu düşünceye dair elimde hangi kanıtlar var ve hangi kanıtlar bu düşünceye karşı?", "Durumu dengeli bir açıdan mı yoksa uç bir bakış açısıyla mı değerlendiriyorum?", "Böylesi bir düşünceye sahip olan arkadaşıma ne söyledim?"
- **Bilişsel Yeniden Yapılandırma Teknikleri:** Bu teknikler, öğrencilerin olumsuz düşüncelerini daha dengeli ve gerçekçi alternatiflere dönüştürmelerine yardımcı olur. Örneğin, "Matematiği asla anlayamıyorum" yerine, "Matematik şu anda benim için zor, ama pratik yaparak ve yardım alarak daha iyi olabilirim" şeklinde düşünmeyi öğrenmelerini sağlayabilirsiniz.

- **Yakın Tarihli Kanıtlarla Bilişsel Alternatifler Oluşturma:** Öğrencilerin yakın zamanda elde ettikleri başarı veya kazanımları fark etmelerini sağlayan egzersizler oluşturmak faydalı olabilir. Bu, onların zorluklarla başa çıkma yeteneklerini pekiştirir. Örneğin, fen dersinde her zaman başarısız olduğunu düşünen bir öğrenci, başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği bir deneyi hatırlayabilir ve bu örneği olumsuz düşüncelerine karşı kanıt olarak kullanabilir.

Çevrimiçi Eğitimde Neler Bulacaksınız?

- Öğrencilerin duygusal tepkilerini değerlendirmek için tasarlanmış **Kontrol Listesi:** Bu liste, öğrencilerin yılgınlık duygularından zorluklarla başa çıkma yeteneklerine kadar çeşitli duygusal tepkilerini değerlendirmeye yardımcı olur.
 - Bu davranışları analiz ederek, öğrencilerinize daha iyi destek olabilirsiniz. Onların, zorlukları birer gelişim fırsatı olarak görmelerini sağlayacak bir düşünce yapısı geliştirmelerine yardımcı olabilirsiniz.
- Öğrencilerin korkularıyla güvenle yüzleşmelerine yardımcı olacak **pratik stratejiler** için beyin fırtınası egzersizi: Öğrencilerin korkularını aşmalarını desteklemek ve her öğrenme ortamında başarılı olmalarına yardımcı olmak için bir kontrol listesini de indirebilirsiniz.
- Öğrencilerin kaygılarını yönetmelerine ve dayanıklılık geliştirmelerine yardımcı olmak için **Yapılandırılmış Yaklaşım.**

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- Öğrencilerin kaygı tetikleyicilerini belirleyerek ve olumsuz düşüncelerini tanıyarak, onları olumlu ve sakinleştirici düşüncelere yönlendirmek mümkün olabilir. Bu sayede, duygusal iyi oluşları desteklenir.
- Bölümle alakalı **açıklayıcı videolar**.
- Öğrencilerde yaygın duyguları tespit etmeyi öğrenmek için öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimlere dair **durum ve senaryo örnekleri**.
- **Problem çözme becerileri anketi**. Bu anketin amacı, bir profesyonel olarak sahip olduğunuz problem çözme stratejilerini kişisel olarak değerlendirmektir. Anket, sorunlara düşünceli veya düşüncesiz bir şekilde yaklaşan stratejiler ile problemin bütününe dikkate alan veya almayan stratejileri ayırt etmenize yardımcı olur (Farello & Bianchi, 2005).
- Öğrenmeyi pekiştirmek ve daha derinlemesine düşünmeyi sağlamak için **pratik etkinlikler** ve sınıf etkinliklerine yönelik şablonlar.
- Öğrenilenleri ölçmek için **son test**.

3. İletişim Stratejilerini Teşvik Etme ve Okula Devamlılığı Artırma

Bu bölümde, düzenli okul devamını teşvik etmek ve öğrenciler ile eğitim ortamı arasındaki bağı güçlendirmek amacıyla çeşitli iletişim stratejileri ve pekiştirme teknikleri sunulacaktır (Porto & Castoldi, 2017). Bu stratejiler, öğrencilerin dinlendiklerini, değer gördüklerini ve endişelerini ve ihtiyaçlarını özgürce ifade edebilecekleri bir güven ve güven ortamı oluşturmayı hedeflemektedir.

Buradaki amaç, öğretmenlere açık diyalogları kolaylaştıracak ve öğrencilerin okul hayatına katılımlarını ve bağlılıklarını etkileyebilecek zorlukların üstesinden gelmelerine destek olacak araçlar sunmaktır.

Son olarak, kolay uygulanabilirliği ve etkili sonuçlarıyla yaygın olarak kullanılan bir olumlu pekiştirme aracı olan "Sembolik Pekiştirme" tekniğine ilişkin pratik bir rehber ele alınacaktır.

3.1. Ebeveynler ve Öğretmenler Arasında Etkili İletişim Tekniklerinin Kullanımını Teşvik Etme

3.1.1. Aktif Dinleme

Aktif dinleme, yalnızca sözcükleri duymanın ötesine geçen temel bir iletişim becerisidir; tam bir dikkatle odaklanmayı, anlamayı ve düşünceli bir şekilde yanıt vermeyi içerir (Gordon, 2020). Aktif dinlemede, konuşmacının mesajına yönelik samimi bir ilgi gösterilir, bu da ilişkileri güçlendirir, iş birliğini geliştirir ve yanlış anlamaları azaltır (Gordon, 2013).

Bu beceri, bilgiyi etkili bir şekilde özümsemeye ve saygılı, diyaloga açık bir ortam yaratmaya yardımcı olur. Aktif dinleme, karşı tarafın ilettiği mesajı işlemeye zaman

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ayırmayı, konsantre olmayı ve hazır olmayı gerektirir. Etkili dinleme, sadece duymaktan öte dinlemeye geçişi sağlayan üç temel yaklaşımla gerçekleştirilir:

- **Konsantrasyon ve zaman:** Dinleme, karşılıklı dikkati destekleyen sessiz bir ortamda gerçekleşmelidir. Dikkat dağıtıcı unsurların ortadan kaldırılması ve kesintilerin önlenmesi önemlidir. Bu, gürültünün giderilmesini, göz teması kurulmasını ve konuşmayı kesmekten kaçınmayı içerir.
- **Tam dinleme:** Mesajı önceden tahmin etmeden veya çarpıtmadan dinlemek. Dinleme, sürekli ve bütüncül olmalı, parça parça olmamalıdır.
- **Empatik dinleme:** Duygusal ve duyuşal uyum yoluyla muhatabın ruh halini hissetmek.

Bunu pratiğe dökmek için şu üç etkinlik gerçekleştirilmelidir:

1. Mesaja İlgi Göstermek: İlgi, hem sözsüz iletişimle (mimikler, beden yönelimi, jestler) hem de sözlü iletişimle ifade edilmelidir.
2. Alınan Bilgiyi İşlemek: Mesajın önemli kısımlarını ayırt ederek ve mesajı yorumlayarak bilgiyi analiz etmek.
3. Dinleme Tepkileri Vermek: Baş sallamak veya "Devam et, seni dinliyorum" ya da "Anlıyorum" gibi yorumlarla dinleme sürecine aktif katılım sağlamak.

3.1.2. Güvengen (Assertive) İletişim

Günümüz eğitim ortamlarında hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin düşüncelerini ve görüşlerini saygılı ve kendinden emin bir şekilde ifade edebilmeleri kritik öneme sahiptir.

Üç tür iletişim şekli olduğunu söyleyebiliriz:

- **Güvengen (Assertive):** Düşüncelerinizi dürüst ve uygun bir şekilde ifade etmek. Güvengen iletişim, görüşlerimizi başkalarını incitmeden ifade etmeyi, kendi haklarımızı savunurken başkalarının haklarına saygı göstermeyi içerir. Kendimize ve

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

başkalarına ait düşüncelere ve duygulara saygı göstererek hareket etmek, özsaygıyı, tatmini, kişisel gelişimi artırır ve karşılıklı saygıyı teşvik eder.

Bu iletişim tarzı, hissettiklerinizi ve düşündüklerinizi başkalarının haklarını da göz önünde bulundurarak, aşağılamadan veya küçümsemeden ifade etmeyi içerir. Konuşma akıcı ve kendinden emin bir şekilde yapılır, ne istediğinizi tam olarak dile getirir ve karşı tarafa da konuşma fırsatı tanır. Güvengen bir iletişimde hem olumlu hem de olumsuz duygular ifade edilir. Örneğin, olumsuz bir eleştiri yapılacaksa, bu eleştiri olumlu bir bilgiyle başlayıp olumlu bir bilgiyle bitirilir.

Güvengen iletişim tarzı; problem çözme, kontrol hissi, özsaygı ve başkaları tarafından olumlu değerlendirilme ile ilişkilidir.

- **Pasif:** Yüzleşmeden kaçınma ve kendini savunmada güçlük çekme.

Pasif iletişimde, kişi iradesini başkalarına teslim eder, ne istediğini ifade etmekten kaçınır ve çatışmadan uzak durur. Bu tarz, genellikle düşük ses tonu, göz temasından kaçınma, gergin ve garip bir duruş ile düzgün ifade edilemeyen konuşma biçimiyle karakterize edilir.

Kişi, durumdan rahatsız olmasına rağmen sessiz kalmayı tercih eder, sık sık özür diler, kendini haklı çıkarmaya veya fazla açıklama yapmaya çalışır ve itaatkâr bir tutum sergiler. Bu iletişim tarzı, genellikle kişiler arası çatışmalar, düşük özsaygı, çaresizlik ve suçluluk duygularıyla ilişkilidir.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- **Agresif:** Baskıcı veya çatışmacı bir tavır sergilemek.

Pasif iletişim tarzının aksine agresif iletişim, kişinin kendini tehditkâr bir şekilde ifade etmesi ve başkalarını dikkate almaksızın kendi haklarını ve görüşlerini savunması ile karakterize edilir.

Bu tarz bir iletişimde, başkalarının fikirlerine değer vermeme ve kendi hedeflerini başkalarının önüne koyma eğilimi baskındır. Genellikle yüksek ses tonu, sert konuşma, meydan okuyucu göz teması, hakaret ve/veya tehdit kullanımı ile tehditkâr bir duruşla tanımlanır. Agresif iletişim tarzı sıklıkla kişiler arası çatışmalar, suçluluk, hayal kırıklığı ve sürekli öfke duyguları ile ilişkilendirilir (Colli, 2020).

Etkili iletişimde, konuşmayı kolaylaştırmayan tepkiler şunlardır (Gordon, 2013):

Emir vermek veya yönlendirmek.	Uyarıda bulunmak ve azarlamak.
Öğüt vermek, ahlak dersi vermek ve nutuk çekmek.	Etiketlemek ve alay etmek.
Tavsiye vermek ve çözümler sunmak.	Yorum yapmak ve tespitlerde bulunmak.
Öğretmek, tartışmak ve ikna etmeye çalışmak.	Teselli etmek ve güvence vermek.
Yargılamak, eleştirmek ve karşı çıkmak.	Aşırı sorgulamak ve derinlemesine araştırmak.
Övmek ve aşırı şımartmak.	Küçümsemek, konuyu değiştirmek, şaka yapmak ve dikkati dağıtmak.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

3.1.3. Etkili Ebeveyn-Öğretmen İletişimi

Ebeveyn-öğretmen iletişimi, öğrencilerin başarısı için hayati öneme sahiptir. Bu iletişim, okul ve ev ortamlarını birbirine bağlayarak öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını ele almayı sağlar. Amaç net, destekleyici ve çözüm odaklı bir iletişim kurmaktır.

3.2. Uygulama Rehberi

Bir davranışın öğrenilmesini ve zaman içinde sürdürülmesini sağlamak için en yaygın ve etkili yöntemlerden biri, olumlu pekiştirme. Bu yöntem, olumlu bir davranış sergilendiğinde ödüllendirme yapılmasını içerir. Konu bağlamında, öğrenciler arasında düzenli sınıf devamını teşvik etmenin bir yolu da devam sorunu yaşayan öğrencileri motive etmek için ödüllendirme metodolojileri geliştirmektir.

Bu bölümde, özellikle ilköğretimde yaygın olarak kullanılan ancak üst sınıf düzeylerine de kolayca uyarlanabilen bir pekiştirme stratejisi sunulmaktadır.

3.2.1. Pekiştirme Stratejileri: Sembolik Pekiştirme

Sembolik pekiştirme, olumlu pekiştirmeye dayalı bir edimsel koşullanma davranış değiştirme tekniğidir. Bu teknikte izlenen prosedür, değişime dayanır: Kişi her uygun davranışı sergilediğinde, bu davranış bir semboller (jeton/sembol) pekiştireci ile ödüllendirilir ve daha sonra bu sembol/simge bir ödül ile değiştirilir.

Amaç: Düzenli okul devamını teşvik etmek için yapılandırılmış bir ödül sistemi oluşturmak; bu sistem, öğrencileri motive ederek pozitif devam davranışını pekiştirir. Sembolik pekiştirme, öğrencilerin belirli devam hedeflerini karşılamaları durumunda jetonlar (madeni paralar,

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

çıkartmalar, damgalar vb.) verilmesini ve bu sembollerin çeşitli ödüllerle değiştirilmesini içerir.

Süre: Duruma bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bir dönem, bir eğitim yılı vb. sürelerle uygulanabilir.

Taraflar: Öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler/vasiler.

Kişiselleştirilmiş Sembolik Pekiştirme Sisteminin Yapısı:

1. İlk Değerlendirme:

- **Devamsızlık Analizi:** Her öğrencinin belirli bir dönem içerisindeki devamsızlık sıklığını değerlendirin.
- **Katılım Seviyelerinin Belirlenmesi:** Öğrencileri devamsızlık sıklıklarına göre sınıflandırın:
 - 1. Yüksek
 - 2. Orta
 - 3. Düşük
- **Sembollerin Tanımı:** Semboller; madeni paralar, elektronik boncuklar, çıkartmalar gibi kolayca dağıtılabilir ve tanınabilir öğelerden oluşabilir.
- **Ödüllendirilecek Davranışların Tanımı:** Ödüllendirme kriterleri net bir şekilde belirlenmelidir.

2. Sembol Dağıtımı- Seviyelere Göre Farklaştırılmış Hedefler:

- **Seviye 1:** Katıldığı her ders saati için 1 sembol. Okulda peş peşe yarım gün geçirdiği için 5 sembol bonus.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- **Seviye 2:** Katıldığı her iki ders saati için 1 sembol. Tam bir gün ardışık devam ettiği için 10 sembol bonus.
- **Seviye 3:** Katıldığı her tam gün için 1 sembol. Okulda ardışık bir hafta devam ettiği için 15 sembol bonus.

Şiddetli devamsızlık problemi olan öğrenciler için, sistemi onların en çok ilgisini çeken derslere odaklayarak esnek bir yaklaşımla uyarlamamız önerilir. Bu, öğrencileri bu derslere katılmaya motive edebilir.

3. Ödül Tablosu:

- **Küçük Ödüller (10-20 sembol):** Kalem, defterler, çıkartmalar vb.
- **Orta Boyut Ödüller (30-50 sembol):** Kafeterya kuponları, kitaplar, okul malzemeleri vb.
- **Büyük Ödüller (60-100 sembol):** Okul etkinliklerine biletler, geziler, onur belgesi vb.
- **Özel Ödüller (100+ sembol):** Hediye çekleri, özel etkinliklere katılım gibi daha yüksek değere sahip ödüller.

4. İzleme ve Kayıt Tutma:

- Her öğrencinin biriktirdiği sembolleri takip etmek için bir defter veya uygulama kullanın.
- Öğretmen, öğrencileri haftalık olarak ilerlemeleri hakkında bilgilendirir.
- Öğrencilerin katıldıkları ve katılmadıkları günleri renklendirdikleri bir takvim oluşturun. Bu görsel yaklaşım, düzenli okul devamını teşvik eder.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Bu olumlu pekiştirme yöntemi etkili iletişim stratejileriyle birleştirildiğinde, öğrencilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin okul devamını ve akademik başarıyı artırmak için aktif olarak rol aldığı bir okul ortamı oluşturur.

Çevrimiçi Eğitimde Sizi Neler Bekliyor?

- **Güvengen İletişim Anketi:** İletişim tarzınızı değerlendirmek için tasarlanmış bu anket, atılgan, pasif veya agresif iletişim stillerini ayırt etmenize yardımcı olur. Amacı, kişisel iletişim tarzınızı değerlendirerek güçlü yönlerinizi ve geliştirilmesi gereken alanları belirlemenizi sağlamaktır.
- **İletişim Tarzlarını Yansıtan Örnek Videolar:** Farklı iletişim stillerini nasıl ayırt edeceğinizi öğrenmek için hazırlanmış örnekler.
- **İletişim Stratejileri Üzerine Senaryolar:** Öğrencilerle olası iletişim stratejilerini düşünmek ve tartışmak için senaryolar.
- **Öğrencilerle Etkileşimde Etkili İletişim Stratejileri:** Öğrencilerle daha etkili bir şekilde iletişim kurmanız için rehberlik.
- **Öğretmen ve Aile İş Birliğini Güçlendirme Aktivitesi:** Yapıcı geribildirim yoluyla ebeveynlerin gözlemlerini anlamak, her öğrencinin bütünsel gelişimini önceliklendiren eylem planları oluşturmak için tasarlanmış bir çalışma.

Sembolik Pekiştirme Şablonları: Ödül jetonlarının toplanması için kullanılabilecek panolar gibi hazır materyaller.

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SONUÇ

Bu eğitimin okul devam sorunlarını derinlemesine anlamayı sağlayarak katılımcılara bu sorunu etkili bir şekilde önleme ve çözme konusunda temel araçları sunması beklenmektedir. Üç tematik modül üzerinden ilerleyen eğitim, farkındalık yaratmadan doğrudan müdahaleye kadar her aşamada eğitim alanındaki uzmanların veya velilerin devamsızlığı tanımlama, anlama ve müdahale etme becerilerini geliştirmek için gerekli bilgiyi sağlamaktadır.

Birinci modülde, okul devamının önemi konusunda farkındalık yaratılmasına odaklanılmış, devam sorunları ve bunların akademik ve kişisel düzeydeki ciddi sonuçları tanımlanmıştır. Ayrıca, devamsızlık riskinin erken tespiti için nedensel faktörlerin belirlenmesine önem verilmiş ve bu sayede uzmanların erken müdahale ederek devamsızlığın olumsuz etkilerini azaltmaları hedeflenmiştir.

İkinci modülde, devamsızlık üzerinde etkili olabilecek duygusal, bilişsel ve davranışsal yönlerin anlaşılmasına odaklanılmıştır. Bu faktörlere yönelik özel araçlar geliştirilerek katılımcıların öğrencilerin duygusal iyi oluşunu ve motivasyonunu artıran kişiselleştirilmiş müdahaleleri nasıl uygulayacaklarını öğrenmeleri amaçlanmıştır. Bu şekilde öğrencilerin hem devamlarının hem de akademik performanslarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir.

Son modülde, devamsızlık vakalarını yönetmek için etkili iletişim stratejileri ve doğrudan müdahale teknikleri sunulmuştur. Eğitime katılan eğitim uzmanlarının öğrenciler ve aileleriyle açık ve saygılı bir diyalog kurmayı öğrenerek, devamsızlık sorunlarının çözümünde iş birliği ve bağlılık atmosferi yaratmaları beklenmektedir.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Özetle bu eğitim, devamsızlığı kapsamlı bir şekilde ele almak için sağlam bir temel sunmaktadır. Önleme, altta yatan nedenlerin tedavisi ve doğrudan müdahaleyi bir araya getiren bu yaklaşım, katılımcılara düzenli devamı ve okul başarısını desteklemek için uygun desteği sağlama konusunda proaktif hareket etme becerisi kazandırmayı hedeflemektedir. Eğitim ve ilgili diğer alanlardaki uzmanların, edinilen bilgi ve araçlarla daha donanımlı hale gelerek tüm öğrenciler için düzenli devamlılığı teşvik etmeleri beklenmektedir.

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

KAYNAKLAR

- Ansari, A., Hofkens, T. L., & Pianta, R. C. (2020). Absenteeism in the first decade of education forecasts civic engagement and educational and socioeconomic prospects in young adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 1835–1848. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01272-4>
- Ansari, A., & Pianta, R. C. (2019). School absenteeism in the first decade of education and outcomes in adolescence. *Journal of school psychology*, 76, 48-61. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2019.07.010>
- Bettis, A. H., Burke, T. A., Nesi, J., & Liu, R. T. (2022). Digital technologies for emotion-regulation assessment and intervention: a conceptual review. *Clinical Psychological Science*, 10, 3–26. <https://doi.org/10.1177/21677026211011982>
- Bobakova, D., Geckova, A. M., Klein, D., van Dijk, J. P., & Reijneveld, S. A. (2015). Fighting, truancy and low academic achievement in youth subcultures. *Young*, 23, 357–372. <https://doi.org/10.1177/1103308815596905>
- Boylan, R. L., & Renzulli, L. (2017). Routes and reasons out, paths back: The influence of push and pull reasons for leaving school on students' school reengagement. *Youth & Society*, 49, 46–71. <https://doi.org/10.1177/0044118x14522078>
- Carpentieri, R., Iannoni, M. E., Curto, M., Biagiarelli, M., Listanti, G., Andraos, M. P., Mantovani, B., Farulla, C., Pelaccia, S., Grosso, G., Speranza, A. M., & Sarlatto, C. (2022). School refusal behavior: Role of personality styles, social functioning, and psychiatric symptoms in a sample of adolescent help-seekers. *Clinical Neuropsychiatry*, 19, 20–28. <https://doi.org/10.36131/cnflioriteditore20220104>

Co-funded by
the European Union

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- De Groot, C. M., Heyne, D., & Boon, A. E. (2023). School refusal in adolescence: personality traits and their influence on treatment outcome. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*. <https://doi.org/10.1177/106342662311519>
- Dembo, R., Wareham, J., Schmeidler, J., & Winters, K. C. (2016). Exploratory two-level analysis of individual-and school-level factors on truant youth emotional/psychological functioning. *The Journal of Educational Research*, 109, 596–607. <https://doi.org/10.1080/00220671.2014.1002881>
- Farello, P., & Bianchi, F. (2005). *Progetto di vita e orientamento. Attività psicoeducative per alunni dagli 8 ai 15 anni*. Edizioni Erickson.
- Filippello, P., Sorrenti, L., Buzzai, C., & Costa, S. (2018). Predicting risk of school refusal: Examining the incremental role of trait EI beyond personality and emotion regulation. *Psihologija*, 51, 51–67.
- Gordon, T. (2013). *Insegnanti efficaci. Pratiche educative per insegnanti, genitori e studenti*. Giunti editori
- Gordon, T. (2020). *Genitori efficaci*. Edizioni la meridiana.
- Hughes, E. K., Gullone, E., Dudley, A., & Tonge, B. (2010). A case-control study of emotion regulation and school refusal in children and adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 30, 691–706. <https://doi.org/10.1177/0272431609341049>
- Hughes, P. M., Ostrout, T. L., & Lewis, S. (2022). The impact of parental and individual factors on school refusal: A multiple-mediation model. *Journal of Family Studies*, 28, 1488–1503. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1842232>
- Kearney, C. A., González C, Graczyk P. A., & Fornander, M. J. (2019). Reconciling contemporary approaches to school attendance and school absenteeism: Toward promotion and nimble response, global policy review and implementation, and future

adaptability (Part 1). *Frontiers in Psychology*, 10, 2222.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02222>

Kearney, C. A. (2016). *Managing school absenteeism at multiple tiers: An evidence-based and practical guide for professionals*. Oxford University Press.

Kearney, C. A. (2019). *Helping families of youth with school attendance problems: A practical guide for mental health and school-based professionals*. Oxford University Press.

Kearney, C. A., & Graczyk, P. (2014). A response to intervention model to promote school attendance and decrease school absenteeism. *Child Youth Care Forum*, 43, 1–25.
<https://doi.org/10.1007/s10566-013-9222-1>

Kearney, C. A., Childs, J., & Burke, S. (2023). Social forces, social justice, and school attendance problems in youth. *Contemporary School Psychology*, 27, 136–151.
<https://doi.org/10.1007/s40688-022-00425-5>

Lansford, J. E., Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (2016). A public health perspective on school dropout and adult outcomes: A prospective study of risk and protective factors from age 5 to 27 years. *Journal of Adolescent Health*, 58, 652–658.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.01.014>

Lara, J., Noble, K., Pelika, S., & Coons, A. (2018). *Chronic absenteeism. NEA research brief*. National Education Association.

Melvin, G. A., Dudley, A. L., Gordon, M. S., Klimkeit, E., Gullone, E., Taffe, J., & Tonge, B. J. (2017). Augmenting cognitive behavior therapy for school refusal with fluoxetine: a randomized controlled trial. *Child Psychiatry & Human Development*, 48, 485–497.
<https://doi.org/10.1007/s10578-016-0675-y>

**Co-funded by
the European Union**

Observatory SOS-Attendance is co-financed by the European Commission through the Erasmus+ Programme, under the contract number 2022-1-ES01-KA220-SCH-000088733. The contents of this publication reflect only the views of the authors and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- Pengpid, S., & Peltzer, K. (2017). Associations between behavioral risk factors and overweight and obesity among adults in population-based samples from 31 countries. *Obesity Research & Clinical Practice*, 11, 158–166. <https://doi.org/10.1016/j.orcp.2016.08.001>
- Porto, I. & Castoldi, C. (2017). *Tecniche di Comunicazione*. Hoepli.
- Rocque, M., Jennings, W. G., Piquero, A. R., Ozkan, T., & Farrington, D. P. (2017). The importance of school attendance: Findings from the Cambridge study in delinquent development on the life-course effects of truancy. *Crime & Delinquency*, 63, 592–612. <https://doi.org/10.1177/0011128716660520>
- Rumberger, R. W. (2020). The economics of high school dropouts. In S. Bradley & C. Green (Eds.), *The economics of education: A comprehensive overview* (2nd ed., pp. 149–158). Cambridge, MA: Academic.
- Sibeoni, J., Moscoso, A. & Revah-Levy, A. (2016). School refusal: Idiom of distress and/or Babel tower? *European Psychiatry*, 33, S444. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2016.01.1285>

